

VÝUKA PŘEDMĚTU FINANČNÍ PRÁVO NA FAKULTÁCH EKONOMICKÉHO SMĚRU

MARIE SCISKALOVÁ

Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Slezská univerzita v Opavě,
Česká republika

Abstract in original language

Výuka vybraných odvětví soukromého veřejného evropského práva na ekonomických fakultách již patří k neoddelitelným komponentám jejich studijních programů. Slezská univerzita v Opavě se svými součástmi Filozoficko-přírodovědeckou fakultou v Opavě, Obchodně podnikatelskou fakultou v Karviné, Matematickým ústavem, Fakultou veřejných politik a Vzdělávacím centrem v Krnově, není v tomto ohledu výjimkou.

Výuka předmětu Finanční právo na Slezské univerzitě v Opavě, Obchodně podnikatelské fakultě v Karviné našla své místo, při volbě výběru ze strany studentů. Tato skutečnost vedla členy katedry práva k vypracování studijních opor, které se stanou pomůckou studentům k získání vědomosti a dovednosti.

Key words in original language

Vysoká škola; student; výuka; přednáška; seminář; klauzurní práce; ekonomie; finance; finanční právo; závazný předmět; volně volitelný předmět; podnikání; správa věcí veřejných; subjekt; zpětná vazba; zkouška; zápočet; státní závěrečná zkouška.

Abstract

Education of some parts of the private, public, European law is inextricably components of study programs in Silesian university in Opava and also in The Faculty of Philosophy and Science in Opava, The School of Business Administration in Karviná, The Mathematical Institute in Opava, The Faculty of Public Policy in Opava and The Educational Centre in Krnov. Financial Law at the Silesian university in Opava, The School of Business Administration in Karviná found its place in the choice of the students. This fact led members of the department to work up university mimeographed, that becomes tool students to acquire knowledge and skills.

Key words

College; student; education; lecture; seminar; rolling test; economy; finance; financial law; compulsory subject; elective subject; business activity; administration of public things; subject; feedback; exam; inclusion; state final examination.

V předloženém příspěvku se budu věnovat výuce předmětů z odvětví veřejného práva, konkrétně práva finančního na Slezské univerzitě v Opavě, Obchodně podnikatelské fakultě v Karviné. Obchodně podnikatelská fakulta

v Karviné směřuje od svého vzniku studium i svoji vědecko výzkumnou činnost do oblasti podnikatelské, veřejnoprávní i regionální. V její nabídce studia najdeme studijní programy bakalářské studia a to Hospodářská politika a správa, Ekonomika a management, Systémové inženýrství a informatika, Gastronomie, hotelnictví a turismus. Po vzoru vysokých škol v České republice ekonomického směru byly ve studijních programech zařazeny mj. předměty z oboru právo.

V navazujících magisterských studijních programech, pak program Hospodářská politika a správa, Ekonomika a management, Systémové inženýrství a informatika. Doktorský program je akreditován v oboru Ekonomika a management.

Fakultu prezentují odborné katedry, Ústav poradenských informací, Ústav malého a středního podnikání, Ústav informačních technologií a Ústav doktorských studií. Spolupráce se za body od vzniku Obchodně podnikatelské fakulty odvíjí intenzivně s institucemi ekonomického charakteru, podnikatelskými subjekty a též i subjekty veřejné správy.

V doktorském studiu pak v programu Ekonomika a management mohou absolventi navazujícího magisterského studia studovat studijní obor Podniková ekonomika a management, ten je zaměřen do ekonomických kategorií.

Naše fakulta nabízí široké veřejnosti možnost získat znalosti a dovednosti i v celoživotním vzdělávání, na základě získané akreditace Ministerstva vnitra poskytuje též vzdělání pro přípravu úředníků veřejné správy na zkoušky odborné způsobilosti a vzdělání. Zvláštní pozornost věnuje fakulta již tradičně studium v rámci Univerzity třetího věku.

Po vzoru ekonomických fakult v České republice má Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, ve svých studijních programech od svého vzniku v roce 1990 zařazeny předměty z oblasti práva. Předměty z oblasti práva, jak je uvedeno výše, byly vybírány tak, aby přispěly k naplnění profilu absolventa jednotlivých akreditovaných studijních programech.

Na základě této skutečnosti byly předměty z oblasti práva zařazeny do studijních plánů jako povinné se „statutem A“, povinně volitelné, se „statutem B“ nebo i volitelné se „statutem C“. Do fakultních povinných předmětů ekonomických fakult již tradičně patří výuka obecné charakteristiky práva. Tento předmět absolvují studenti prvního ročníků všech akreditovaných studijních programů. Ve výběru tj. povinně volitelných a volitelných předmětů, Obchodně podnikatelská fakulta nabízí studentům další možnosti jak se seznámit a získat dovednosti z odvětví práva soukromého, veřejného, evropského i mezinárodního.

Jak se praxí potvrzuje, je potřeba ustoupit od pozic struktury a formy výuky, se kterou jsem se například já setkávala při mém studiu na alma mater i v postgraduální a doktorské formě studia, kde jsem si doplňovala odborné

znalosti a dovednosti v oboru veřejná správa a mezinárodní a obchodní právo. Tuto skutečnost jsem si uvědomila ihned po prvních přednáškách i seminářích, totiž že před sebou nemám studenty studující obor právo, ale jiný. Jejich oborem studia je problematika zaměřena na ekonomické kategorie. Jak tedy výuku pojmout a jaké změny provést?

Po konzultacích s členy kateder práva a z jiných ekonomických fakult, první krok směřoval ke koncepci výuky na naší fakultě. Nejdůležitější a nejtěžší bylo stanovení cíle, uspořádání struktury předmětů, jejich závaznosti i dosažení vytýčeného výsledku. Na základě daného, byl na naší fakultě sestaven režim výuky do oblastí vybraných odvětví práva veřejného, soukromého a evropského. Výuka je koncipována odlišně od výuky na právnických fakultách, i když z nich čerpá. Zde můžu z vlastních zkušeností uvést poznatky, které jsem nabyla za období mého působení na Obchodně podnikatelské fakultě od roku 1993 doposud.

V zimním semestru I. ročníku studia, studenti získávají znalosti obecné charakteristiky práva, to je jejich fakultní povinný předmět. Témata přednášek jsou směřovány do práva ústavního, teorie práva a vybraných kapitol z práva občanského. Hlavní důraz je zde kladen na ústavní pořádek České republiky a to znalost Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod. Z teorie práva je rozebírána problematika pramenů práva, právních norem a systému práva. Neoddělitelně do obecné charakteristiky patří také výklad o subjektech, jejich postavení ve společnosti, jejich práva a povinnosti, právní vztahy mezi nimi. Občanskému právu je věnována z hlediska výuky pozornost co do postavení občana a jiných subjektů soukromého práva ve společnosti, zásad a občanskoprávních vztahů a osvětlení vybraných typů smluv. V rámci obecné charakteristiky občanského práva, studenti najdou možnost seznámit se také s věcnými právy, vlastnictvím a jeho nabytím, omezením a zánikem. Stranou nezůstávají ani závazkové právní vztahy v tomto odvětví práva.

V našich podmínkách jsou to nejen přednášky, ale i semináře, kde jejich náplní jsou názorné ukázky práce se Sbírkou zákonů České republiky, sestavení plné moci, kupní smlouvy, práce vybraného úřadu ve věcech vůči občanovi nebo jiné osoby. V průběhu výuky mohou studenti při absolvování tzv. průběžného testu zjistit, jak pochopili nastudované vědomosti. Předmět v tomto úvodním semestru je ukončen ústní zkouškou. Nutno na tomto místě poznamenat, že se zavedením strukturovaných studijních programů na naší fakultě byly do roku 2007 zrušeny semináře, které byly vždy prostorem pro ověření zpětné vazby a diskusi se studenty.

Absolvováním tohoto předmětu získá student základní orientaci pro volbu jiných už specifitějších disciplín oboru právo. Volbu proto, že předměty oboru práva studijního programu Hospodářská politika a správa, Ekonomika a management, Systémové inženýrství a informatika a Gastronomie, hotelnictví a turismus jsou ve studijních plánech stanoveny v ve statutech A, B a C. Například student, který si vybral studium v programu Hospodářská politika a správa, obor Veřejná ekonomika a správa absolvuje jako závazné

předměty Veřejnou správu a Správní právo. Oba předměty jsou koncipovány tak, aby ve dvou po sobě jdoucích semestrech podaly přehledný náhled na systém veřejné správy v České republice. Student tohoto oboru si dále může zvolit jako povinně volitelný předmět Právo sociálního zabezpečení. Absolvent takové oboru má základní dispozice stát se schopným pracovníkem státní správy či úředníkem územně samosprávného celku.

Kromě uvedených předmětů katedra práva zajišťuje také výuku předmětů Finančního práva Občanského právo, Pracovního práva, Práva Evropské unie, Práva mezinárodního obchodu aj. Také Obchodní právo bylo v uplynulých letech, stejně jako Základy práva, povinným předmětem všech studentů Obchodně podnikatelské fakulty, ale již třetím rokem je pouze nabízeným volitelným předmětem. Tuto skutečnost považujeme za nedostatečnou a usilujeme o opětovné zařazení obchodního práva, jako základního práva v oblasti podnikání, mezi povinné předměty.

Z uvedeného vyplývá, že katedra poskytuje studentům možnost získat znalosti a dovednosti ve dvou hlavních směrech různého zaměření. Prvním směr vede k podnikatelské činnosti a profiluje absolventa ve prospěch znalostí obchodního, živnostenského, finančního, daňového, poplatkového a dalších právních disciplín malého a středního podnikání v souladu s názvem fakulty. Vedle toho existuje druhá možnost profilace absolventa do oblasti veřejné správy, když mu dává možnost získat znalosti v oblastech systému veřejné správy, správního práva apod.

Personální pedagogické a vědecké zastoupení „katedry právo“ nebo jinak nazvaných kateder, které zajišťují výuku v oboru právo na ekonomických fakultách, je dalším důležitým aspektem pro kvalitní přenesení znalostí a dovedností studentům. Dobré zkušenosti v našich podmínkách již máme, dalo by se říci, letité. Především jsou to vyučující, kteří mají kromě výuky na naší fakultě svou právní praxi. Samozřejmě, že činnost katedry zajišťují i kmenoví pracovníci, ti však jsou již v menším počtu. Je potřeba vysoce ohodnotit přístup a ochotu vědeckých pracovníků právnických fakult zejména Masarykovy univerzity v Brně, kteří ač vytížení svými povinnostmi, vyhověli požadavku naší fakulty, přijali za své se podělit se svými bohatými zkušenostmi jak teoretickými tak i praktickými pro studenty naší fakulty a přijíždějí, aby se o své znalosti podělili.

Dovolím si z mých osobních zkušeností tvrdit, že výuka vybraných odvětví práva na ekonomických fakultách má své místo. Věřím, že to netvrdí jen právníci, kteří se zabírají výukou na těchto fakultách, ale snad se daří tento názor stále více prosadit i u ostatních vědeckých pracovníků jiných než právních oborů, kteří výuku práva považují nadále za neopodstatněnou s náznaky ztracování.

K VLASTNÍ VÝUCE PŘEDMĚTU FINANČNÍ PRÁVO

Předmět Finanční právo, byl zařazen do výuky studijního programu Hospodářská politika a správa pro obor Finance a Bankovníctví jako povinný (statut A) v ostatních programech akreditovaných na Slezské Univerzitě v Opavě, Obchodně podnikatelské fakultě jako předmět volitelný (statut C).

Struktura předmětu byla sestavená z třinácti kapitol (viz příloha č. 1). Vstupní část předmětu je věnována obecné charakteristice oboru, konkrétně pojmům v oblasti financí a finanční činnosti státu, finančně právním vztahům, subjektům finančního práva, jejich právům a povinnostem.

Druhá část výkladu poskytuje studentům informace o systému, postavení a působnosti finančního práva, poté následuje pojednání o pramenech finančního práva s poukazem na ústavní základy finančního práva, ostatní prameny finančního práva, finančně právní normy, jejich druhy, vznik, změn a zánik.

Samostatnost část představuje přednáška o finančně právních vztazích, prvcích právních vztahů. Dále orgánech finanční správy, mj. i ministerstvu financí, územních finančních orgánech, celních orgánech, České národní bance, Nejvyšším kontrolním úřadu.

Další oblasti výuky předmětu finanční právo je rozpočtové právo státu a územních samosprávných celků z hlediska právní úpravy, zásad kontrolní činnosti i výkladu k závěrečnému účtu.

Pozornost je věnována státnímu dozoru na úseku finanční činnosti státu, bankovníctví, kapitálového trhu a v oblasti pojišťovnictví.

Daňové a poplatkové právo je nepochybně pododvětvím finančního práva. Zařazení samostatné kapitoly do výkladu předmětu je tedy nasnadě. Zde se studenti mají možnost povědět podrobnosti k základním prvkům právní konstrukce daní a poplatků (státních i místních) jejich významu a funkce.

Na úseku procesního řízení je předmětem výkladu řízení ve věci daní a poplatků, tj. charakteristika daňového řízení, zásady daňové řízení, subjekty daňového řízení. Jádro přednášky představuje pojednání o jednotlivých fázích daňového řízení.

Dalšími kapitolami jsou:

- celní právo v těchto podrobnostech - podstata, funkce a druhy cla, právní úprava cla, celní orgány a organizace, řízení a úkoly, povinnosti, oprávnění a prostředky celníka, celní dohled, dovoz a vývoz zboží a uplatňování sankční politiky,

- devizové právo v rozsahu - podstata, funkce a význam devizového práva v České republice. Dále práva a povinnosti tuzemců a cizozemců se zřetelem na devizovou kontrolu,
- bankovní systém v České republice s poukazem na obecnou charakteristiku bankovního systému. Pravomoci České národní banky jako ústředního správního úřadům ve vztahu k založení, vzniku, podnikání vyhlášení nucené správy komerčních bank v České republice,
- pojišťovnictví v České republice rozsahu - obecné charakteristiky pojišťovnictví, provozování a podmínek provozování pojišťovnictví a zajišťovací činnosti i kontrolní činnost v oblasti pojišťovnictví.

ZÁVĚR

Výuka vybraných odvětví soukromého veřejného evropského práva na ekonomických fakultách již patří k neoddelitelným komponentám jejich studijních programů. Slezská univerzita v Opavě se svými součástmi Filozoficko-přírodovědeckou fakultou v Opavě, Obchodně podnikatelskou fakultou v Karviné, Matematickým ústavem, Fakultou veřejných politik a Vzdělávacím centrem v Krnově, není v tomto ohledu výjimkou.

Výuka předmětu Finanční právo na Slezské univerzitě v Opavě, Obchodně podnikatelské fakultě v Karviné našla své místo, při volbě výběru ze strany studentů. Tato skutečnost vedla členy katedry práva k vypracování studijních opor, které se stanou pomůckou studentům k získání vědomosti a dovednosti.

Literature:

- PELLEŠOVÁ, P. Výuka hospodářské politiky na Obchodně podnikatelské fakultě v Karviné. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference „Nové směry – nové nápady 2006.“ Znojmo: SVŠE, 2006, s. 134-141. ISBN80-239-8268-0.
- PELLEŠOVÁ, P. Hospodářská politika. Distanční studijní opora. Karviná: OPF SU, 2006, 141 stran. I BAKEŠ, M. a kol. Finanční právo. 3. vydání Praha: C.H.Beck, 2003. ISBN 80-7179-667-0.

Contact – email

sciskalova@opf.slu.cz

PŘÍLOHA Č.1:

Slezská univerzita v Opavě						
Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné						
Platnost akreditace do						
Kód studijního předmětu	PFP	Kód katedry	PRA			
Název studijního předmětu	Finanční právo Financial Law Finanzrecht					
Typ zařazení předmětu do studijních programů	Povinný (A) - EKMBP (FF) Povinně volitelný (B) – HPSBP (BA, FI), Volitelný (C) – EKMBP (MM, ECR, EKPO, ŘL); HPSBP (SOMA, VES, EI);	Doporučený ročník/semestr	3/5			
Jiný způsob vyjádření rozsahu						
Rozsah studijního předmětu	2+1	Hodin týden	za 2 h	Počet kreditů	3 ECTS	
Způsob zakončení	Zkouška					
Forma výuky	Přednáška					
Rozsah konzultací (soustředění)						
Podmínky absolvování předmětu	1x průběžný test, 1zkouška, 60% účast na seminářích a přednáškách					
Návaznost předmětu	podmiňující	Předmět může být zapsán až po úspěšném absolvování předmětů Právo a Obchodní právo				
	vylučující	Není				
Vyučující	interní	JUDr. Marie Sciskalová, Ph.D.				
	externí					

Stručná anotace předmětu
Posluchači získají ucelený přehled z oblasti právních norem, jejichž obsahem jsou finanční veřejnoprávní vztahy tak, aby se v nich dokázali orientovat v praxi. Seznámení s teorií správy finančních záležitostí státu je pro studenty přínosem i z hlediska pochopení provázanosti probíhajících ekonomických procesů ve společnosti.
Struktura výkladu
Finance a finanční činnost státu Pojem, systém, postavení a působnost finančního práva Prameny finančního práva Finančně právní vztahy Státní dozor na úseku finanční činnosti státu Rozpočtový proces Státní rozpočet Daňové a poplatkové právo Řízení ve věci daní a poplatků Celní právo Devizové právo Bankovní systém v České republice Pojišťovnictví v České republice